

ναντίον κατοικοῦσι χωρία διεσπαρμένα μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων εἰς ὄρη δασώδη.

Ἡ Ἐρζεγοβίνη ἔχει περίπου 36,000 ἄνδρας ἡλικίας 18 μέχρι 50 ἐτῶν. Ἐὰν ἀφαιρέσωμεν ἐκ τούτων τοὺς μωαμεθανοὺς, οἵτινες κατοικοῦσι τὰς πόλεις, τοὺς νομάδας καὶ τοὺς καθολικοὺς, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν ἐργατικὴν τάξιν τῆς χώρας, μένουσιν 20,000 περίπου ἀνδρῶν ὀρθοδόξων οἵτινες ἐπανέστησαν καὶ ἠ ἐπανάστασις τῆς Ἐρζεγοβίνης δύναται ὑπὸ τινὰ ἔποψιν νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀνταγωνισμὸς τῆς Ὀρθοδοξίας πρὸς τὸν Μωαμεθανισμόν.

Οἱ Ἐρζεγοβίνειοι εἶναι ἐπιμύηκεις, ἰσχυροὶ καὶ ἄνδρες. Τὸ μέγεθος τῶν ἀνδρῶν κατὰ κανόνα εἶναι ἐξ ποδῶν. Ἐξαιρέσειν ποιοῦσιν οἱ κάτοικοι τῶν βαλτωδῶν καὶ ἐπινόσων μερῶν. Συνειθισμένοι ἀπὸ τῆς νεαρᾶς αὐτῶν ἡλικίας εἰς τὰς ἐπιπονωτέρας τῶν ἐργασιῶν, εἰς τὸ νὰ ἀναβαίνωσι βράχους ἀποκρήμους, ἀντέχουσι πρὸς τὰς κόπους. Ἀλλὰ ἡ ἀπομόνωσις αὐτῶν, ἡ δίαιτα αὐτῶν ἐν μέσῳ τῶν δασῶν καὶ τῆς ἐρημίας, ἡ ἔλλειψις συγκοινωνίας ἔχουσιν ἐξαγριώσει τὰ ἦθη αὐτῶν, ἡ δὲ διάνοιά των εἶναι περιορισμένη. Ἐπὶ ἀνοικτοῦ πεδίου δὲν ἀναλαμβάνουσι τὸν ἀγῶνα καὶ ἐὰν ὑπερβάλλωσι τοὺς ἐναντίους των σωματικῶς. Τὰ ὄρη τῆς γενεθλίου των χώρας εἶναι ἀπαραίτητα εἰς αὐτοὺς ὅπισθεν ὅμως τῶν βράχων τούτων εἶναι ἔχθροι δόλιοι καὶ λίαν ἐπικίνδυνοι. Ὅλα τὰ μέσα τοῖς φαίνονται συγχωρητὰ διὰ νὰ πνίξωσι τὸ κατὰ τῶν Τούρκων μίσός των.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΣΚΥΛΟΥ

ΜΟΥΣΤΑΦΑΣ

Χθὲς διέβαινα τὴν γέφυραν τῶν Τεχνῶν. Ἐβρεχε, καὶ ὁ ποταμὸς κατεβίβαζε ρεύματα κίτρινα καὶ βορβορώδη καὶ ὅμως ἡ γέφυρα ἦτο πλήρης ἀπὸ ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι ἐβλεπαν εἰς τὸν ποταμόν. Εἷς γάτος ἐπνίγετο—θέαμα φρικτόν! μὲ ὀρθωμένον τὸν μύστακα, τοὺς ὀφθαλμοὺς γουρλωμένους, εἶχε προσηλωμένον ἐπάνω μας τὸ πλήρες μίσους ἄμα καὶ ἰκετευτικὸν βλέμμα του. Ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἐσάλευσε. Διέβη τότε ἀπὸ ἐκεῖ εἰς σκύλλος τῆς Νέας Γῆς, γαλήνιος καὶ ὑπερήφανος, μὲ τρίχα στιλπνὴν καὶ καλοὺς ὀφθαλμοὺς. Ἐκύτταξε καὶ αὐτὸς, ἔκαμεν ἐν πῆδημα, καὶ ἤρπασε τὸν γάτον—τὸν ἄσπονδόν του ἔχθρον!—τὸν ὅποιον καὶ ἔφερεν ἐξω εἰς τὴν ἀπόκρημον ὄχθην. Ἀκολούθως δὲ, χωρὶς νὰ προσέξῃ μήτε εἰς τὰς ὀμιλίαις μήτε εἰς τὰ συγχαρητήρια, διέσχισε τὸ πλῆθος καὶ ἐγένετο ἄφαντος.

Ἡ πράξις τοῦ σκύλλου τούτου τῆς Νέας Γῆς μ' ἐνθυμίζει μίαν ἱστορίαν.

Ἐγνώρισα εἰς τὸ Χάβρ ἓνα σκύλλον ὀνόματι Μουσταφᾶν. Ἦτο μικρὸς, χωλὸς, δειλὸς καὶ ἄ-

χαρις. Ὁ δεξιὸς του ὀφθαλμὸς ἔλειπεν, ὁ δὲ ἀριστερὸς, ὅστις δὲν εἶχε βλαφθῆ, ἐνέπνεε συμπάθειαν ἀπερίγραπτον.

Εὐρέθη μίαν ἐσπέραν εἰς μίαν ἄκρην τοῦ δρόμου. Ὁ εὐρὼν αὐτὸν ἦτο μεθυσμένος, ἀλλ' ἔκαμεν καλὸν μεθύσι. Τὸν ἐπῆρεν εἰς τὰς χεῖράς του, ἔπλυνε τὴν πληγὴν του καὶ ἔβλακεν ἐπ' αὐτῆς ἐπίδεσμον. Ὁ σκύλλος ἀφῆκε καὶ τὸν ἔκαμαν ὅ,τι ἤθελεν, χωρὶς νὰ τοιμήσῃ ἐν τούτοις νὰ γλείψῃ τὴν χεῖρα ἥτις τὸν ἐθεράπευσεν. Ἀφ' οὗ ἐτελείωσεν ὁ ἐπίδεσμος, ὁ ἄνθρωπος ἀπεκοιμήθη.

Τὴν ἐπιούσαν ἐξυπνήσας, ἐξεπλάγη ὀλίγον ἰδὼν τὸν σκύλλον, ἔχοντα τὴν κεφαλὴν του ἐστραμμένην πρὸς αὐτὸν, καὶ ζητοῦντα τὸ βλέμμα του. Ἐνθυμήθη ἐν τούτοις τὰ διατρέξαντα καὶ—ἐπειδὴ δὲν ἦτο πλέον μεθυσμένος—ἠθέλησε νὰ διώξῃ τὸ πτωχὸν ζῶον. Ἀλλ' αὐτὸ ἔδειξε τοιαύτην λύπην, ὥστε ὁ Ῥοβέρτος (τοῦτο τὸ ὄνομα εἶχεν ὁ νέος) τοῦ ἔκαμεν ἐν θάπτεμα, καὶ δὲν τὸν ἐπρόσεξε πλέον.

Ὁ κύριος καὶ ὁ σκύλλος ἔζησαν τοιουτοτρόπως δύο ἔτη—ἄνθρωπος συγκατένευε νὰ ἀγαπᾶται. Ἐπειτα ἡ ἀγάπη τοῦ σκύλλου οὐδόλως ἦτο ὀχληρά. Ἐμενε ἀπομακρυσμένος, ἀτενίζων μὲν πρὸς τὸν κύριόν του, ἀλλ' οὐδόλως προκαλῶν τὰ θωπεύματά του.

Ἀφ' οὗ ἐπέροσαν τὰ δύο ἔτη, ὁ σκύλλος ἠσθένησε, καὶ ἀσθένειαν φρικώδη—ὁ νέος δὲν ἠθέλησε νὰ λερῶσῃ τὰς χεῖράς του, καὶ ἐπειδὴ τότε δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὸ Χάβρ κυνοκομεῖον, ἀπεφάσισε νὰ πνίξῃ τὸν Μουσταφᾶν.

Ὁ Ῥοβέρτος ἐπρόσμενε μίαν ἐσπέραν καθὼς ἐκείνην ὅπου εἶχεν εὔρει τὸν Μουσταφᾶν, καὶ ὑπῆγε μετ' αὐτοῦ ἕως εἰς τὴν προκυμαίαν. Ἡ θάλασσα ἦτο φουσκωμένη, ὁ οὐρανὸς ἀσέληνος, τὰ κύματα ὄρμων καταπράσινα κατὰ τῆς προκυμαίας, ὅπου συνετρίβοντο εἰς λευκοὺς ἀφρούς· ὁ φθινοπωρινὸς δὲ ἄνεμος τὰ ἐμάστιζε συρίζων. Ὁ Ῥοβέρτος ἔδесе μίαν πέτραν εἰς τὸν λαίμῳ τοῦ σκύλλου, ὅστις ἔτρεμεν ἀπὸ τὸν πυρετὸν, τὸν ἤρπασε, καὶ τὸν ἐβρίψεν εἰς τὴν θάλασσαν. Ὁ Μουσταφᾶς δὲν ἀφῆκε κραυγὴν παραπόνου· ἠκούσθη μόνον ὁ ὑπόκωφος κρότος σώματος καταπίπτοντος εἰς τὸ ὕδωρ. Ὁ νέος, ἐντραπείς ὀλίγον, ἔκλινε—διὰ τὰ ἔδη· ὁ ἄνεμος ἐπῆρε τὸν σκυῶφόν του. Ἦτο σκυῶφος κεντημένος ἀπὸ φιλικὴν χεῖρα· τὸν ἐζήτησε μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀλλὰ δὲν εἶδεν ἄλλο τι παρὰ τὸν λευκὸν ἀφρόν τῶν κυμάτων. Ἐπανῆλθεν οἶκαδε καταλυπημένος—διὰ τὸν σκυῶφον!

Ἦτο πλαγιασμένος πρὸ μιᾶς ὥρας, ὅτε ἀκούει γρατσούνισμα εἰς τὴν θύραν. Ἰπῆγε καὶ ἤνοιξεν. Εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας ἐκάθητο ὁ Μουσταφᾶς ἀκουμβισμένος εἰς τὸν τοῖχον, καὶ κρατῶν τὸν σκυῶφον εἰς τοὺς ὀδόντας του. Ἦτο καθημαγμένος, τὸ νερὸν ἔτρεχεν ἀπὸ τὰ μαλλία του, τὰ ὅποια εἶχαν λάβει χρώματα πα-

ράδοξα, καὶ ἀναμιγνυόμενον μετὰ τὸ αἷμα, ἐπιπτε
κατὰ γῆς· ἦτο θέαμα φοβερόν. Ὁ Ροβέρτος τὸν
ἐνηγκαλίσθη ἔνθακρος, καὶ ἐπῆρε τὸν σκοῦφον!
Ὁ Μουσταφᾶς ἔρριψε τελευταῖον βλέμμα ἐπὶ
τοῦ κυρίου του, ἀφῆκε κραυγὴν — κραυγὴν χα-
ρᾶς ὅτι τὸν ἐνηγκαλίσθησαν, ἢ λύπης ὅτι τὸν
ἐλησμόνησαν τόσον ὀργήγορα, τίς οἶδε; — καὶ
ἐξέπνευσε!

Ἐν τούτοις ἡμέραν τινὰ θλίψεως φιλόσοφος
τις ἐσυκοφάντησε τοὺς σκύλλους, εἰπὼν ὅτι ἡ
ἀξία των δὲν εἶνε ἀνωτέρα τῆς τῶν ἀνθρώπων!

ADOLPHE DESTROYES.

ΑΠΟΚΡΕΩ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΙ

Τόσον στενωῶς συνδεδεμένοι εἶνε σήμερον αἱ
ἀπόκρεω καὶ αἱ προσωπίδες, τόσον ἐσυνειθίσα-
μεν λέγοντες ἀπόκρεω νὰ ἐνοῶμεν προσωπιδο-
φόρους καὶ μετημφιεσμένους, ἢ κουδουνάτους, ὡς
ἀποκαλοῦσιν αὐτοὺς ἐν Σμύρῃ, ἢ εἰδωλα, ὡς
προσφεύστατα τοὺς ἀπεκάλει ἡ τοπικὴ ἀθηναί-
κῃ διάλεκτος πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, ἢ μασκα-
ράδες τέλος πάντων, ὡς τοὺς ὀνομάζει σήμερον
κοινῶς ὁ λαὸς, ὥστε δύναται τις νὰ ὑποθέσῃ, ὅτι
ἡ ἱστορία τῶν προσωπίδων εἶνε ἱστορία τῆς
ἀπόκρεω, καὶ τῶν ἀπαλιν. Δὲν ἔχει ὅμως οὕτω
τὸ πρᾶγμα. Αἱ προσωπίδες καὶ αἱ μεταμφιέσεις
εἶνε πολὺ τῆς ἀπόκρεω ἀρχαιότεραι, διὰ τὸν
ἀπλοῦν λόγον ὅτι εἶνε ἀρχαιότεραι τοῦ χριστι-
ανισμοῦ, ὅστις ἐγέννησε τὴν τεσσαρακοστὴν καὶ
τὰς νηστείας καὶ τῆς ἀπόκρεω τὰς ἐορτάς. Ἄν
δὲ ἡ χριστιανικὴ ἀπόκρεω διετήρησε τὴν εἰδωλο-
λατρικὴν προσωπιδοφορίαν, συνέβη τοῦτο δι' ἓν
λόγον κατωτέρω θέλομεν ἰδεῖ.

Τὸ ἔθιμον τῆς προσωπιδοφορίας καὶ τῶν με-
ταμφιέσεων, συνοδεῖον ἐορτάς ὁμοίας περίπου
πρὸς τὰς ἐορτάς τῆς σημερινῆς ἀπόκρεω, ἀπαν-
τάται παρ' ἀρχαιοτάτοις λαοῖς. Οἱ Ἑβραῖοι αὐ-
τοὶ, ὁ τοσοῦτον αὐστηρὸς οὗτος λαὸς, εἰς θν
ἀπηγόρευεν ὁ ἱερὸς νόμος τὴν μεταμφίεσιν,
μετημφιέννυτο οὐχ ἦττον κατὰ τὴν ἐορτὴν
τῶν φρουρῶν ἢ φουρῖμ, πανηγυρίζοντες κατ' αὐ-
τὴν, τῆ παραγγελίᾳ τοῦ ἐλευθερωτοῦ των Μαρ-
δοχαίου, τὴν ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ τοῦ Ἄμᾶν ἀπαλ-
λαγὴν των. Καὶ παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπίσης
ὑπέθεσάν τινες ὅτι ἀνεῦρον ἐορτὴν ὁμοίαν πρὸς
τὴν σημερινὴν ἀπόκρεω, τελουμένην δι' ὀργίων
καὶ μεταμφιέσεων, ὁ δὲ γάλλος Βαρῆστ ἐβάπτι-
σεν αὐτὴν χερουβ καὶ τὴν περιέγραψε μετὰ
πολλῆς θερμότητος φαντασίας. Δυστυχῶς ὅμως
οὐδεμία μαρτυρία περὶ τοιαύτης ἐορτῆς, οὕτω
μάλιστα καλουμένης, καὶ ἐορταζομένης ὅπως
ὁ ἐπιφυλλιδογράφος τοῦ γαλλικοῦ *Aiwanos* περιέ-
γραφεν, ἀπαντᾶται εἰς τοὺς ἀρχαίους συγγρα-
φεῖς. Εἰς τὸν Πλούταρχον μόνον εὐρίσκομεν, ὅτι

κατὰ τὴν ταφὴν τοῦ ἱεροῦ βοῦς Ἀπίδος οἱ αἰ-
γυπτιοὶ ἱερεῖς ἐτέλουν εἰδός τι βακχικῆς ἐορτῆς,
φέροντες νεβρίδας καὶ θύρσους, βοῶντες καὶ ὀρ-
χοῦμενοι καὶ ὀργιάζοντες· ἡ τελετὴ ὅμως αὕτη
ἦν πάντῃ ἔκτακτος, οὔτε ἐπανήρχετο κατ' ὠ-
ρισμένον χρόνον, ὡς τὰ ἑλληνικὰ Διονύσια καὶ
τὰ ῥωμαϊκὰ Σατουρνάλια καὶ Λουπερκάλια,
ἢ τοῖς Κρόνια καὶ Λύκαια, εἰς ἃ κυρίως πρέπει νὰ
ζητηθῇ ἡ ἀρχαιοτάτη τῆς σημερινῆς ἀπόκρεω
συγγένεια.

Περίεργον δὲ εἶνε, ὅτι τὸ προσωπεῖον τῶν ση-
μερινῶν κρονίων δὲν εἶνε ἄμεσον προῖον τῶν
Διονυσίων καὶ τῶν κατ' αὐτὰς μεταμφιέσεων καὶ
ὀργίων, ἀλλὰ γέννημα τοῦ παλαιοῦ θεάτρου,
ὅπερ εἶνε τὸ ἄμεσον τῶν Διονυσίων προῖον. Ὁ-
πωςδῆποτε μεταμφιέσεις καὶ προσωπεῖα καὶ
θεάτρον συμπίπτουσι κατὰ τὰς παλαιὰς αὐτὰς
ἐορτάς· ὅταν δὲ τις ἀναλογισθῇ ὅτι καὶ τὸ πρω-
τόγονον ἐκεῖνο θεάτρον οὐδὲν ἄλλο ἦτο κατ' ἀρ-
χῆς ἢ εὐφυῆς τις σατυρικὴ παράστασις συγ-
χρόνων προσώπων καὶ πραγμάτων, ἢτοι σκόπι-
μός τις *mascarade*, πολλὴν θέλει ἀνεύρει τὴν
ἀναλογίαν τῶν παλαιῶν Διονυσίων πρὸς τὴν
σημερινὴν ἀπόκρεω.

Δὲν περιμένει βεβαίως ὁ ἀναγνώστης τῆς
Ἑστίας λεπτομερῆ περιγραφὴν τῶν πρὸς τιμὴν
τοῦ Βάκχου ἀγομένων ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἑλ-
λήνων ἐορτῶν, καθότι αἱ στῆλαι τοῦ περιοδικοῦ
τούτου θὰ μετεβάλλοντο ἐν τοιαύτῃ περιπτώ-
σει εἰς ἀρχαιολογίαν· θεὸς φυλάξῃ δὲ τὸν ση-
μειοῦντα τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμάς νὰ μετα-
πέσῃ εἰς ἀρχαιολογίας διδάσκαλον. Τοσοῦτο μόνον
ἀρκεῖ νὰ σημειωθῇ ὅτι οἱ τὴν πανήγυριν
ἐκείνην ἄγοντες, μετημφιεσμένοι οἱ μὲν ἄνδρες
εἰς σατύρους, αἱ δὲ γυναῖκες εἰς βακχίδας καὶ
νύμφας παντοειδεῖς, ἐστεμμένοι μὲ κισσόν, κε-
χρωματισμένοι τὰ πρόσωπα διὰ πηλοῦ καὶ βατ-
φῶν καὶ αἰθάλης, φέροντες πέριξ τοῦ σώματός
των δέρματα καὶ εἰς χεῖράς των θύρσους, πε-
ριεφέροντο εἰς τὰς ὁδοὺς μεθύοντες, αὐλοῦντες,
κυμβαλίζοντες καὶ τυμπανίζοντες, ἀπαραλλά-
κτως περίπου ὅπως σήμερον οἱ τῶν κατωτέρων
τάξεων μετημφιεσμένοι διατρέχουσι μέχρι βα-
θείας νυκτὸς τὴν πόλιν ἀπὸ τοῦ Ψυρῆ εἰς τὴν
Πλάκκ καὶ ἀπὸ τῆς Νεαπόλεως εἰς τοὺς ἁγίους
Ἀποστόλους, ἀφθόνους ἐπίσης τελοῦντες τὰς
σπονδὰς εἰς τιμὴν τοῦ Διονύσου, — ἴνα ἢ οὕτω
πληρυστέρα ἢ συγγένεια τῶν παλαιῶν καὶ νεω-
τέρων Διονυσίων, καὶ τῶν ἐορτασίων αὐτῶν
θιάσων — μὲ μόνην ἴσως τὴν διαφορὰν, ὅτι
οἱ σημερινοὶ πανηγυρισταὶ ὀχλοῦνται ἐνίοτε ἐφ' ἀ-
μάξης καὶ συνοδεύονται πολλῶν ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ μέ-
λους τῆς ἀπαραιτήτου *φουαρμόνικας*.

Ὅμοια περίπου ἐτέλουν οἱ ῥωμαῖοι κατὰ τὰς
ἐορτάς τῶν Κρονίων καὶ Λυκαίων, κατ' ἃς καὶ
οἱ δοῦλοι αὐτοὶ μετημφιέννυτο εἰς κυρίους, οἱ
δὲ πανηγυρισταὶ, ἀλείφοντες τὸ πρόσωπον δι' αἰ-